

Industriens bostadsförening

— samordnar företagarnas bostadsåtgärder —
möter ökat intresse

*Jag har ett hus dit jag går,
när jag tröttnat på människor,
där säger ingen att man i n t e f å r,*

står det i ett engelskt barnkammarrim. Men tyvärr är let så, att de flesta människor inte får göra vad de vill ens i det hus de bor i. Industriens bostadsförening är, enklast uttryckt, en sammanslutning av dem som bestämmer vad man får och inte får göra, när man lever i en bostad, som ägs av det företag man är anställd i.

Därmed är inte sagt, att industrien önskar bestämma över sina anställdas bostadsförhållanden. Tvärtom är nog samtliga medlemmar i Industriens bostadsförening eniga om, att bostaden liksom fritiden i övrigt i möjligaste mån bör vara den anställdes privatsak. Man strävar överallt principiellt efter att komma ifrån den kvarleva från gamla patriarkaliska tider, som industriföretagens direkta upplåtelse av bostäder åt de anställda egentligen är.

För närvarande har emellertid allt fler industriföretag börjat intressera sig för bostadsförsörjningen genom att lämna organisatoriskt och finansiellt stöd åt de anställdas bostadsbyggande. I många fall bygger även företagen alltjämt själva bostäder. Orsaken är främst den kraftiga inflyttningen till industriorterna de senaste åren samt de höga byggnadskostnaderna i förening med en allmän önskan att höja bostadsstandarden för de anställda. Det har då framträtt ett önskemål att samordna industriens bostadsåtgärder och få till stånd ett utbyte av erfarenheter mellan dem som närmast har ansvaret för de olika företagens bostadsstöd. På de bostadsdagar, som hölls i samband med publicerandet av Industriens utredningsinstituts undersökning om industriens arbetarbostäder i januari 1945, beslöt man därför bilda Industriens bostadsförening.

I stadgarna har Industriens bostadsförenings syfte angetts vara »att främja bostadsfrågans rationella lösning vid industrien genom att skapa kontakt mellan de fackmän av olika slag, som syssla med bostadsfrågan hos industrierna samt genom att lämna råd och

upplysning till medlemmarna». Detta sker dels genom att föreningen håller ett årsmöte på någon lämplig industriort, varvid någon för bostadsfrågan betydelsefull angelägenhet tas upp till diskussion, dels genom att den insamlar och distribuerar uppgifter från medlemsföretagen och håller dem underrättade om aktuell litteratur, författningar, utredningar m. m. Slutligen gör man också specialutredningar i gemensamma frågor.

92 företag är för närvarande medlemmar i Industriens bostadsförening. De flesta tillhör naturligt nog järn- och träindustribranscherna, alltså de typiska svenska landsortsindustrierna. De har tillsammans 120.000 arbetare.

Årsmöten har hittills hållits i Sandviken, där man besåg Jernverkets bostadsproduktion under kriget, och i Göteborg i samband med utställningen Bo bättre. Nu i dagarna samlas man i Sundsvall, där Sundsvallsbolagen står för värdskapet.

*

Som exempel på specialutredningar kan nämnas, att en elev vid handelshögskolan förra sommaren för föreningens räkning reste runt till de större medlemsföretagen och studerade deras bostadsförvaltningar. Från hans reseberättelse, som bl. a. gav prov på hur man kan upprätta bostadsregister, planera och kalkylera reparationsarbeten samt andra praktiska detaljer, kunde medlemmarna få uppslag till organisationen av sin egen bostadsförvaltning. På liknande sätt har en jurist anlåtats för att upprätta standardformulär till kontrakt för de alltmer vanliga subventionslånen och tomtförsäljningarna till egnahemsbyggare.

Tjänstemannabostäderna på industriorterna utgör ett speciellt problem. En tjänstemannabostad skall ju kunna tillfredsställa önskemål från ett stort antal familjer, som kommer att bo där efter varandra, och måste därför ges en så allmängiltig form som möjligt. Vid de flesta industriorter har man gott om tomt-

mark och bygger därför villor eller radhus åt tjänstemännen. Då det visat sig vara ont om ändamålsenliga och trevliga planlösningar för denna bostadstyp utlyste föreningen i våras en arkitekttävling för tjänstemannabostäder. Tävligen har just färdigbedömts och de prisbelönta förslagen återfinns på annat ställe i detta nummer.

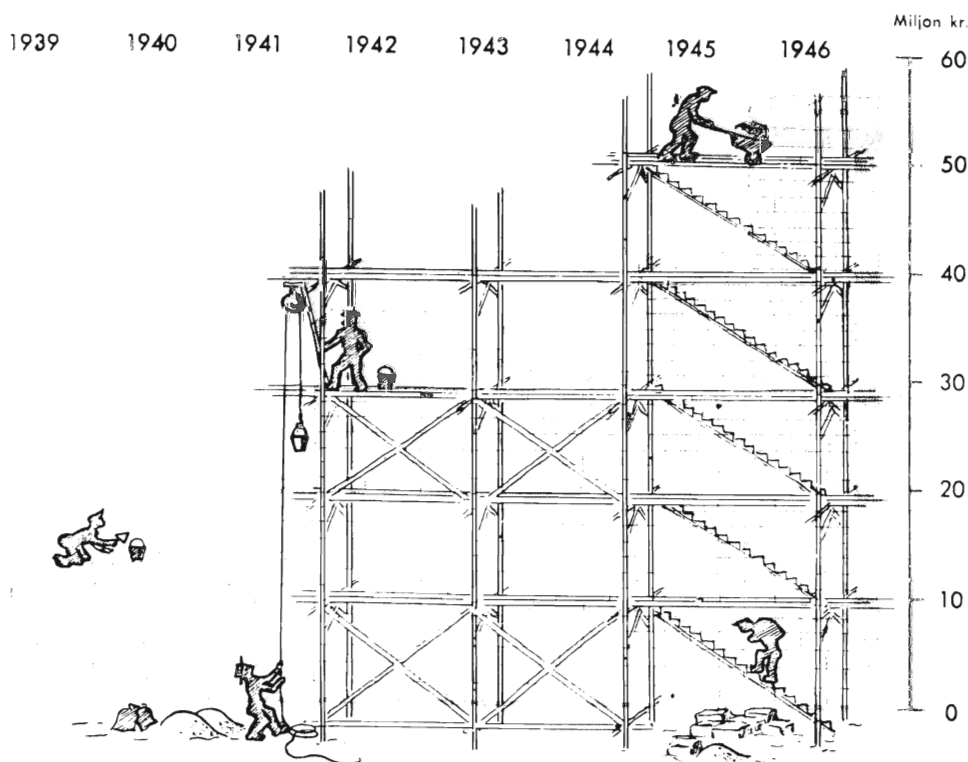
I allmänhet är Bostadsföreningens utredningar avsedda endast för medlemmarna i föreningen. Man håller styvt på detta, eftersom kostnaderna bestrids enbart av medlemsavgifter. Men kring den undersökning, som just nu tilldrar sig det kanske största intresset inom föreningen och som går ut på att få till stånd ett allmängiltigt system för hyresvärdering av bostäder vid industrien, vill man gärna ha så stor publicitet som möjligt. När värderingssystemet är färdigt hoppas föreningen få det auktoriserat av både Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen och allmänt tillämpat över allt där industriföretag äger bostäder.

Bostadsfrågan är för närvarande kringgärdad av så mycken byråkratism, att det kanske kan ha sitt intresse att nämna något om det informella och okomplicerade sätt, på vilket Industriens bostadsförening arbetar. Styrelsen, som består av 12 medlemmar från företag tillhörande olika branscher och landsdelar, brukar samlas cirka 5 gånger om året. Den avgör bland annat vilka utredningar som behöver göras och anställer lämpliga experter för dessa. För att utredningsmännen sedan ska dra nytta av den sakkunskap föreningen besitter, har det efter hand blivit kutym att för

varje utredning samla några föreningsmedlemmar med särskild erfarenhet i just denna fråga till en rådgivande kommitté. Kommittén kan bestå både av styrelseledamöter och andra medlemmar och får ansvaret för att utredningsarbetet fullföljs på det sätt styrelsen avser. Vid olika tillfällen har man också vänt sig till samtliga föreningsmedlemmar för att få ta del av t. ex. lånehandlingar och köpekontrakt eller uppgifter om byggnadskostnaderna för olika hustyper. Medlemmarna har visat stor tjänstvillighet och svarar hundraprocentigt på frågorna.

Några särskilda lokaler har inte Industriens bostadsförening och dess sekreterare är samtidigt anställd vid Industriens utredningsinstitut, dit medlemmarna kan vända sig för att få upplysningar av olika slag. Man har vid olika tillfällen dryftat frågan om att öka utorganisationen så att föreningen kunde bedriva en verkligt konsulterande verksamhet. Men man har hittills ansett att industriföretagen är bäst betjänta med en så enkel och smidig organisation som möjligt och att man hellre skall utnyttja de fackmän som finns på bostadsområdet än konkurrera med dem. Mot en utvidgning av verksamheten talar ju också den allmänna inställningen, att föreningens mål skall vara att genom upplysning och initiativ få igång en självverksamhet från de anställda och kommunerna vid lösandet av bostadsfrågorna. En vägledning och ett utbyte av erfarenheter mellan olika företag är dock av värde även framdeles och Industriens Bostadsförening har säkert även på längre sikt en uppgift att fylla.

Industriens kapitalinvesteringar i bostäder m. m. för personalen.

Tegelmurens höjd visar industriens utgifter för bostäder och andra av företagen för personalen uppförda lokaler, bl. a. marketentrier, samlingslokaler, sjukstugor och sportplatser, i milj. kr. Där emot är icke inräknade utgifterna för bostäder, som uppförts av personalen själv med hjälp av egnahemslån o. dyl. från företaget. Eftersom byggnadskostnaderna ökat har bostadsbyggandet räknat i antal eldstäder eller lägenheter ei stigit så mycket som staplarna visar. Siffrorna för 1939-45 avser fullbordade, för 1946 planerade investeringar.